IL-BIDWI

FOLJU MAĦRUĠ DARBTEJN FIX-XAHAR MID-DIPARTIMENT TAL-BIEDJA

Nru. 1 — IL-ĦADD, IL-15 TA' NOVEMBRU, 1942. — Nru. 1

SEHEM IL-BIEDJA FIL-GWERRA

BIEX wieħed jifhem il-ħtieġa tal-biedja f'dawn il-Gżejjer fi żmien ta' gwerra m'għandux jagħmel ħaġ'oħra ħlief iġib quddim għajnejh illi 270,000 ruħ jeħtiġilhom igħixu prinċipalment minn dak li jipproduċu 13,000 bidwi. Din il-ħtieġa ssir iżjed qawwija meta mbagħad wieħed jiftakar illi dawn l-istess gżejjer jinsabu imblukkati. Wara li l-isħab tal-Assi għamlu kulma felħu jagħmlu kontra tagħna, wara li kissrulna l-ibliet tagħna, il-knejjes għeżież tagħna u l-monumenti tagħna, u wara li ġabru l-qawwiet ta' l-ajru tagħhom biex jiġu ħawnhekk bin-nhar u bil-lejl, joqtlu lin-nisa tagħna u lil uliedna, allura huma bdew jintebħu li qlub il-Maltin ma humiex magħmula bħalma ħasbu huma. Qalb l-irvini ta' dawn il-Gżejjer tal-"George Cross", qlub il-Maltin baqgħu dejjem sħaħ jittamaw illi l-ħaqq jirbaħ. Iżda l-isħab tal-Assi lilna riedu jirbħuna billi joqtluna bil-ġuħ, u dan fil-fehma tagħhom setgħu jagħmluh billi jitfgħu imblokk ġenerali kontra dawn il-Gżejjer biex ma jħallux "convoys" jaslulna minn barra u b'hekk il-ħażniet ta' l-ikel u ta' ħwejjeġ oħra ta' ħtieġa ma jkunux jistgħu jservuna. Iżda n-"Navy" Ingliża kisret kemm-il-darba dan l-imblokk u ġibitilna ħażniet ġodda meta kien jinħtieġ. Dawn il-ħażniet ma setgħux jaslulna mingħajr sogru kbir u mingħajr telf qawwi sew ta' bastimenti u kemm ukoll tal-ħajja ta' bosta nies. Dan hu biżżejjed biex wieħed jifhem kemm hi prezzjuża kull ħaġa ta' l-ikel li tinsab f'dawn il-Gżejjer, u għalhekk hu dmir tal-Gvern, meta l-affarijiet huma hekk skarsi, li jidħol fin-nofs, jieħu f'idejh il-kontroll tagħhom, u jibda jqassam hu l-ħwejjeġ kollha kif inhu xieraq.

Hi ħaġa naturali li ħadd aħjar mill-bidwi ma jaf x'jagħti r-raba' tiegħu. Il-Gvern iżda, li huwa biss jaf sewwa kif inhi l-qagħda tal-ħażniet tal-pajjiż u x'ħażniet għad jistgħu jaslulna minn barra, ikun fid-dmir li jgħid lill-bdiewa x'jinħtieġ li huma jikkultivaw. Il-bdiewa jgħidu illi r-raba' għandu jiġi maħdum skond in-newba — dan hu tabilħaqq. Fi żmenijiet normali r-raba' għandu jiġi maħdum skond in-newba, iżda fiż-żmien ta' assedju, bħal dan li aħna fih, il-ħtieġa titlob li hu jiġi ikkultivat xort'oħra, għalkemm dan mhux sewwa skond is-sengħa, iżda jinħtieġ isir għall-ġid tal-pajjiż u tal-poplu, u min ifixkel jew jipprova jfixkel il-produzzjoni ta' l-ikel ikun qiegħed jagħmel delitt kbir u jgħin lill-għadu.

Il-Gvern bħalissa sab ruħu f'qagħda li tixbah lil dik ta' dak it-tabib li jkollu jġagħal ħabib tal-qalb tiegħu jagħmel xi operazzjoni kerha. Bħallikieku wieħed li jkollu riġlu marida u t-tabib tiegħu jġagħlu jaqtagħha barra. Jekk il-marid ma jkunx bil-għaqal dan jirrispondi lit-tabib li dan mhux sewwa u m'għandux ikun għax il-bniedem ma jistax jimxi b'sieq waħda. It-tabib dlonk iwieġeb li hu jaf li bniedem ma għandux jibqa' b'sieq waħda, imma ċ-ċirkustanzi jitolbu li jobdi, inkella jkollu jagħżel jew riġlu jew il-mewt! Marid għaqli jaqta' sieqa u jsalva ħajtu.

Jista' jagħti l-kas illi xi ordni li joħroġ il-Gvern ma tkunx tgħodd għal kollox għal xi raba'. Mhux ma tgħoddx għaliex wieħed ikun iżjed jaqbillu jagħmel ħaġa flok oħra, iżda biss għax dik il-ħaġa ma tkunx tista' ssir. F'dan il-kas dak il-bidwi jista' jmur u jfisser id-diffikultà tiegħu lill-Gvern li, jekk jara li hu tabilħaqq kas li jistħoqqlu, jista' jagħtih permess xort'oħra. Biex dan ikun jista' jsir il-Gvern ħatar Uffiċjali Distrettwali tal-Biedja sabiex dawn iduru lill-bdiewa u jitħaddtu mal-kumitati tal-"Għaqda Nazzjonali tal-Bdiewa" li hemm f'kull raħal—u dan l-Uffiċjal ikun jista' jressaq quddiem il-Gvern il-kummenti kollha tagħhom. Dawn l-Uffiċjali jkunu jistgħu wkoll ifiehmu lill-bdiewa dak li jkun irid il-Gvern. Dawn l-Uffiċjali issa għandhom l-uffiċċju tagħhom iż-Żurrieq, iż-Żejtun, Birkirkara, San Pawl il-Baħar, il-Mosta, ir-Rabat, u Għawdex (ir-Rabat u x-Xagħra).

Kull bidwi li jidhirlu li għandu xi ħaġa x'igħid, jew xi ordni li jidhirlu ma jistax jesegwiha sewwa, għandu minnufih jitkellem fuqha mal-Kumitat tar-Raħal tiegħu u dan il-Kumitat, **wara li jistħarreġ l-affari sewwa u bil-ħaqq,** jekk jidhirlu li dak il-bidwi tabilħaqq għandu raġun, igħarraf minnufih lill-Uffiċjal Distrettwali tal-Gvern fuqha. B'hekk, jekk l-affarijiet jinħadmu bil-għaqal, ma għandux għaliex ma jkunx hemm l-ikbar ko-operazzjoni bejn il-Gvern u l-bdiewa.

L-ordnijiet li ħareġ il-Gvern li jolqtu lill-bdiewa kollha huma illi kull bidwi għandu jiżra' nofs ir-raba' tiegħu qamħ u l-kumplament għelejjel oħra ta' l-ikel, imma kemm jista' jkun patata. Dan hu bil-bosta meħtieġ imħabba l-posizzjoni serja tagħna. Il-bdiewa li gemgmu juru li huma għad ma fehmux kemm hi tabilħaqq serja l-qagħda tagħna. Biex ikun żgur illi l-affarijiet jiġu mfissra sewwa lill-bdiewa, u biex il-bdiewa kollha ta' Malta u Għawdex ikun jista' jkollhom l-aħħar aħbarijiet dwar il-biedja u tagħlim ieħor tajjeb għalihom, il-Gvern issa ħareġ dan il-perjodiku, "IL-BIDWI", biex miċ-ċokon tiegħu jgħinkom u jgħin lil pajjiżna biex niksbu r-Rebħa. Ħsieb Hitler u sieħbu hu li joqtluna bil-ġuħ, ir-risposta tagħna għandha tkun waħda: **ningħaqdu lkoll flimkien biex nagħtu lil pajjiżna qamħ iżjed, patata iżjed u ħwejjeġ ta' l-ikel iżjed.** Mela, naħdmu flimkien għar-Rebħa!

IL-BIEDJA F'NOVEMBRU

IX-XAHAR ta' Novembru huwa xahar illi fih il-bdiewa jkunu mħabbtin biż-żrigħ u bil-ħart. Din id-darba, il-bdiewa jridu mhux biss jitħabtu, iżda jaħsbu tajjeb ukoll. Iridu jaħsbu kif sejrin iqassmu r-raba' biex ikollhom nofsu miżrugħ qamħ jew xgħir kif titlob il-liġi li għamel il-Gvern. Kull fejn is-sena l-oħra ma kienx hemm qamħ u xgħir, aktarx illi din is-sena jista' jsir qamħ u xgħir. Għalhekk il-bidwi ma għandu jsib l-ebda diffikultà biex jobdi din il-liġi. Hawn min għandu iżjed minn nofs ir-raba' li jista' jinżara' qamħ u xgħir, u dana jagħmel tajjeb jekk jiżra' iżjed min nofs. Hawn xi ftit bdiewa illi jbatu biex ilaħħqu n-nofs, u forsi jkollhom jiżirgħu xi tomna jew tnejn illi ma tantx jixirqilhom qamħ jew xgħir. Bil-għajnuna tad-demel jew tas-sulfat li qiegħed jitqassam, dik it-tomna jew tnejn li jkun jonqos, ikunu jistgħu jsiru qamħ jew xgħir, u hekk il-bidwi jasal biex ilaħħaq in-nofs.

Il-bdiewa kollha fehmu għaliex il-Gvern iridhom jagħmlu nofs ir-raba' qamħ jew xgħir. Jafu li l-ħobż iżomm il-bniedem, speċjalment lill bidwi u lill-ħaddiem. Il-qamħ itina l-ħobż u l-għaġin, waqt li x-xgħir jista' jsir ħobż jew jintama' lill-bhejjem skond il-mument li nkunu fih. Għalhekk il-Gvern irid inaqqas miż-żrigħ tas-silla u tal-furrajna. Il-bidwi ma jistax iħalli iżjed minn tomnejn raba' silla u nofs tomna raba' furrajna għal kull bhima tax-xogħol li jkollu. Min għandu xi silla żejda, ikollu jaħratha malli jkun jista' jara liema hi l-aħjar sabiex iħalli lilha u jneħħi l-agħar. B'tomnejn raba' silla, bhima ma jkollhiex biex tixba' iżda r-raba' tagħna m'huwiex kbir biż-żejjed biex ixabba' l bniedem, aħseb u ara kemm jista' jxabba' l-bhejjem. Wara kollox, jekk is-sena li ġejja l-qagħda tal-gwerra tkun aħjar, il-Gvern forsi jkun jista' jħalli x-xgħir għall-bhejjem u ma jeħdux għall-ħobż. Fejn tinħarat is-silla hemm bżonn li jsiru uċuħ ta' l-ikel għaliex il-poplu jrid jimla' żaqqu.

Għall-istess raġuni, ġilbiena bajda u sewda ma jistgħux jinżergħu għaliex aħjar fula jew piżella minnhom. Tista' tinżera' ż-żofsfa, għaliex din tinżera' għall-imwaħħar wara xi wiċċ ieħor. Il-ful u l-piżelli jistgħu jinżergħu wkoll bejn id-dwieli u l-Gvern irid illi l-bdiewa jagħmluh dax-xogħol, għaliex il-pajjiż jinstab fil-bżonn, u hemm bżonn li r-raba' nieħdu kemm nistgħu minnu.

L-għeneb tajjeb, iżda mhuwiex wieħed mill-uċuħ ewlenin tal-ħajja. Dwieli ġodda ma jistgħux jitħawlu u l-Gvern mhux ser ibigħ xitel bħas-soltu.

Hawn ħafna raba' tajjeb imħawwel bi dwieli illi bħalissa għajb li ma neħdux xi wiċċ tax-xitwa minnu. Ukoll min għandu s-siġar tal-frott li mhumiex sfiq bosta jista' jipprofitta xi ħaġa mill-art ta' bejniethom billi jagħmel xi wiċċ ħafif li jilħaq qabel ma s-siġar jibdew jarmu. Il-lum mument li wieħed għandu jieħu li jista' mir-raba'. Fejn hemm siġar tal-ħarrub u tal-ħalib jew siġar oħra, forsi tista' ssir il-furrajna minn flok li ssir f'raba' tajjeb. Fir-raba' tajjeb nagħmlu qamħ jew xgħir għan-niexef, u ma ninsewx li meta ngħidu li nofs ir-raba' irid isir qamħ u xgħir, il-kelma xgħir tfisser xgħir għan-niexef u mhux furrajna.

Għalhekk il-bidwi jrid jaħsibha tajjeb kif sejjer iqassam ir-raba' u x'sejjer jiżra' u ma jiżrax. Għall-ewwel forsi jaħbat jiddejjaq bis-sikkatura, u ma tlumux, għaliex m'huwiex indorri li jiġi ikkmandat x'għandu jagħmel fir-raba'. Iżda meta wieħed joqgħod jirraġuna pont pont, għandu jara illi l-liġijiet huma magħmulin għall-bżonnijiet tal-gwerra, u għalhekk hemm bżonn li wieħed joqgħod għalihom. Min għandu xi ftit silla żejda aħjar li jneħħiha milli joqgħod jaqla' ħafna nkwiet. Min jonqsu biex ikollu nofs ir-raba' qamħ u xgħir, jaqbillu jirranġa biex ikun qiegħed skond il-liġi. Jalla kulma niżirgħu jirnexxi, għaliex żgur li din is-sena sa jinżergħu wċuħ ta' l-ikel wisq iżjed mis-soltu.

MISCELLANEA

(BĊEJJEĊ TA' XI TAGĦRIF IEĦOR)

1.—ŻERRIEGĦA TA' ĦXEJJEX

Għadu mhux tard wisq biex wieħed jiżra' l-kaboċċi (tal-kwalità hekk imsejħa "Flower of Spring"), ġdur, zfunnarija, pitravi, nevew aħmar (*swede*) u nevew komuni, ecc. Bħalissa hemm ħażna ta' l-aħjar żerriegħa Ingliża ta' dawn ix-xorta ta' ħxejjex fil-Qasam tal-Għammieri, il-Marsa, (għal min ikun irid kwantitajiet kbar) u kemm ukoll pakketti żgħar ta' żrieragħ fid-diversi postijiet li fetaħ id-Dipartiment tal-Biedja 'l hawn u 'l hinn mal-Gżira għat-tqassim ta' żrieragħ. Min irid jista' wkoll jordna kwantitajiet kbar ta' żrieragħ f'dawn il-Postijiet tat-Tqassim taż-Żrieragħ, kif ukoll għand l-Uffiċjal Distrettwali tal-Biedja. Il-Postijiet tat-Tqassim taż-Żrieragħ jinsabu fil-Postijiet tal-Fniek tar-Razza, iż-Żejtun, San Pawl il-Baħar, Ville Frere, il-Pietà, ir-Rabat, kif ukoll Sant'Anton, u Nru. 695 Trieq ir-Rjali, il-Ħamrun.

2.—KONTRA L-MESS U MARD TA' UĊUĦ TAR-RABA' U ĠONNA

Infakkru lil dawk kollha li jikkultivaw prodotti tar-raba' illi sabiex jilqgħu u jeqirdu l-mard ta' pjanti jistgħu jitolbu l-għajnuna u l-parir mill-Uffiċċju tal-Patologu tal-Pjanti.

3.—QAWL TA' DAN IX-XAHAR

Jekk twarrab il-lexxuna tagħti lill-għadu għajnuna.
Jekk int l-imgħażqa twarrab dewmien fir-Rebħa ġġarrab.

OKKAŻJONI TAJBA GĦAL MIN IRID JIKSEB IMTIEĦEN TAR-RIĦ GĦALL-IRFIGĦ TA' L-ILMA

Saret tfittxija fl-Eġittu sabiex wieħed jara jekk jistgħux jinxtraw għall-bdiewa xi mtieħen tar-riħ għall-irfigħ ta' l-ilma u b'hekk wieħed ikun jista' jkabbar ir-raba' tas-saqwi. Il-prezzijiet li ntalbu huma (a) £460-£550 għal imtieħen tar-riħ b'reddiena ta' qlugħ ta' 16-il-pied minn tarf sa tarf, li jtellgħu gallun ilma f'kull ġibda jew pumpjatura, kompluti bil-bċejjeċ tagħha ta' l-armar u b'kanna ta' l-irfigħ 175 pied, u (b) £475-£568 għal imtieħen tar-riħ li jtellgħu gallun u nofs ilma f'kull ġibda jew pumpjatura, kompluti bħal dawk imsemmijin qabel u b'kanna ta' l-irfigħ 100 pied. Jekk ikun hemm wisa' fuq il-bastimenti, il-Gvern huwa lest biex iġib minn dawn l-imtieħen, iżda qabel ma jibgħat l-ordnijiet jixtieq ikun jaf xi kemm ikun hemm bżonn. Dawk il-bdiewa li jixtiequ jixtru minn dawn l-imtieħen tar-riħ għall-irfigħ ta' l-ilma huma mitlubin li jgħarrfu kemm għandhom bżonn lid-Dipartiment tal-Biedja, il-Ħamrun. Billi l-prezz ta' dawn l-imtieħen tar-riħ huwa madwar tliet darbiet iżjed minn dak li kien qabel il-gwerra, il-Gvern huwa lest li javanza s-somma lill-bdiewa u dawn imbagħad iħallsuha lilu biċċa biċċa.

IS-SWIEQ TAL-PAJJIZ

IL-MOD li bih qed jinbagħtu l-ħxejjex għand il-pitkali hija ħaġa li qiegħda tqanqal ħafna tgergir. Kulħadd jilmenta illi l-lum, għax il-bdiewa jafu li kollox isib il-bejgħ tiegħu, qegħdin jimlew kollox kif ġie ġie u bosta drabi x'uħud mill-bdiewa jippruvaw iqarrqu bix-xerrej.

Billi issa l-prodotti qegħdin igibu prezzijiet tajba għandna nagħmlu l-kuraġġ biex nimlew kollox kif titlob is-sengħa. Imħabba t-traskuraġni ta' xi bidwi ma għandhomx jeħlu l-bdiewa l-oħra.

Il-qara' bagħli kien qiegħed jintela fil-mezez mingħajr għaqal. Bħalli kieku f'mezza waħda kont issib minn daqs ta' ġewża sa daqs ta' dulliegħa. Is-sengħa titlob li kull daqs għandu jiġi mimli għalih.

Il-kaboċċi qiegħda tintela fi xkejjer kbar. Il-kaboċċi minn ġewwa mimlija kollha ilma u minn minn barra l-ixkora tkun għasra minn tarf sa tarf u tagħti wieħed x'jaħseb illi l-bidwi jew sensal li ħadha għand il-pitkal għaddasha bl-ixkora b'kollox fl-ilma. Il-prezz jitħallas skond l-użin, u għalhekk min jagħmel dan ix-xogħol jagħmlu bil-ħsieb li jitħallas ukoll tal-piż ta' l-ilma bħala użin ta' kaboċċi. Fl-imgħoddi dan l-abbuż kien qiegħed jaqla' ħafna nkwiet għaliex kull darba li tintiżen dik l-ixkora, kull darba l-piż tagħha jonqos—ħaġa wisq naturali, għaliex l-ilma biċċa jiskula u biċċa jinxef. *Il-Gvern ta ordni li ħxejjex u prodotti oħra imxarrbin, meta jintiżnu, għandu jinqatgħalhom tant piż ta' ilma.* Ħxejjex bħal dawn imxarrba jisħnu u jitħassru f'24 siegħa.

ĠBIR TA' PATATA U ĦWEJJEĠ OĦRA

Il-Gvern ordna li l-patata ma għandhiex tinqala' qabel il 21 ta' Novembru. "Din x'biċċa hi?", staqsew x'uħud minn nies u x'uħud mill-bdiewa.

Fil-10 ta' Ottubru kienet ġa bdiet tidher patata fis-suq; u x'patata! Patata ta' daqs iżgħar minn ġewża. Xi wħud mill-bdiewa, irridu ngħidu iktarx b'nuqqas ta' għaqal, bdew jaqilgħu din il-patata bil-ħsieb li jġibu tagħha prezz aħjar. Meta l-patata — li ma hi marida u lanqas qiegħda ma' prodott ieħor — tinqala' hekk bikri, jintilef iżjed minn nofs il-piż tagħha. Fi żmenijiet bħal dawn, meta l-ħwejjeġ ta' l-ikel kollha huma skarsi, il-Gvern ma jistax iħalli li jsir ħela bħal dan. Għalhekk ordna li l-patata ma tinqalax qabel il-21 ta' Novembru.

Xi bdiewa qalu li dan mhux sewwa! Dawk il-bdiewa li kellhom il-patata mħawla qalb il-qaqoċċ jew li kienet mardet kellhom xi raġun, u d-Dipartiment tal-Biedja sabilhom irmedju għal dan. Bdiewa li jirraġunaw ta' rġiel, malajr qalu: **Il-Gvern għamel sewwa!**

IL-"BLACK MARKET" (Profitti żejda fil-Bejgħ)

Il-prezzijiet li qed jiffissa l-Bord tal-Kontroll tal-Prezzijiet huma tajbin biżżejjed, u ma hemm ebda raġuni li għandu jkun hemm abbużi ta' prezzijiet mhux xierqa, jiġifieri serq fil-bejgħ tal-prodotti tar-raba'. Imma, milli jidher, iżjed ma jkun hemm prezzijiet tajba, iżjed dak li jkun jitħajjar biex ibigħ bil-għoli biex jaqla' iżjed minn dak li tagħtih il-liġi, jiġifieri b'dak li ngħidulu l-lum "Black Market".

Jekk dan l-abbuż jibqa' sejjer ma nistgħux ngħidu fejn sejrin naslu. Il-Gvern għalhekk iddeċieda li jieħu passi serji kontra dawk li jinqabdu jbigħu bi prezzijiet ogħla minn dawk li jiffissa l-Gvern jew kontra r-regolamenti.

Kelmtejn dwar il-koltivazzjoni tal-prodotti tal-Ħaxix.

IL-BDIEWA li jikkultivaw uċuħ ta' ħxejjex ta' l-ikel sew f'raba' tas-saqwi kemm f'raba' bagħli, kif ukoll in-nies dilettanti ta' ġonna l-lum qegħdin jieħdu sehem wisq importanti fl-imblokk li fih jinsabu bħalissa l-gżejjer ta' Malta. Ix-xogħol ta' dawn in-nies huwa ta' l-akbar importanza il-għaliex il-metodu tagħhom tal-koltivazzjoni qed jipproduċi iżjed ikel għall-bniedem f'kull xiber art minn kull metodu ieħor. Il wiċċ ta' prodotti tas-saqwi jissejjaħ koltivazzjoni "intensiva" jiġifieri prodott li jilħaq wieħed wara l-ieħor, u aktar ma jkun hemm minn din ix-xorta ta' produzzjoni huwa aħjar għaż-żmien li fih ninsabu l-lum. Il-koltivazzjoni "intensiva" hija ta' bil-fors marbuta mal-provvista ta' l-ilma, demel u xogħol, u dawn it-tliet ħwejjeġ huma meħtieġa għall-aħħar sabiex din il-koltivazzjoni tibqa sseħħ. Jekk ikun hemm dawn it-tliet ħwejjeġ essenzjali u fond biżżejjed ta' ħamrija, aħna nistgħu, bil-klima li għandna fil-pajjiż, nieħdu erba' wċuħ fis-sena fejn soltu aħna konna nieħdu wiċċ wieħed (jew l-iżjed żewġ uċuh). Dawn huma ħwejjeġ li l-awtoritajiet jafuhom tajjeb, u qed isir kull mezz sabiex ikollna iżjed raba' tas-saqwi u sabiex naqilgħu nies iżjed minn fuq xogħol ieħor u nibagħtuhom fuq ix-xogħol tar-raba' li hu hekk essenzjali għall-produzzjoni ta' uċuħ ta' ħxejjex għall-ikel tal-bniedem.

Imħabba l-wisa' ċkejken li għandna f'din il-pubblikazzjoni ma nistgħux infissru bir-reqqa kollha d-diversi metodi tal-koltivazzjoni "intensiva" ta' wċuħ, u dawn il-ftit pariri nagħtuhom skond il-bżonnijiet taċ-ċirkustanzi tal-lum.

PATATA

Issa huwa ż-żmien biex wieħed jaħseb għall-wiċċ tar-rebbiegħa. Mijiet ta' bdiewa u ġenniena jinsabu mingħajr patata taż-żerriegħa għall-wiċċ tar-rebbiegħa l-għaliex ma ħasbux, meta kien il-waqt, biex iwarrbu xi ftit patata għaż-żrigħ. Għall-wiċċ tar-rebbiegħa l-ħażna għaż-żrigħ għandek tieħu ħsiebha mn'issa, fil-waqt li l-faxxina tal-patata hija ħadra. Għandek biss tagħżel u żżomm patata għaż-żrigħ minn dawk ix-xtieli li jidhru l-iżjed b'saħħithom u qawwija, u l-patata kollha, sew kbira kemm żgħira, għandek għalhekk dejjem tagħżilha minn dawn ix-xorta ta' xtieli. Dawk ix-xtieli li mhumiex b'saħħithom u jidhru mugħkusin, l-iktar dawk li jkunu mimsusin bit-taħsir tal-"Virus", bħalma hi l-marda tal-*Werqa tat-Tbajja'* u l-marda tal-*Werqa Mġiegħda*, ma jagħmlux ħlief patata rqiqa. Għalhekk, jekk il-għażla tal-patata taż-żrigħ issir wara li tinqala' l-patata tal-wiċċ ikun hemm il-periklu illi l-biċċa l-kbira tkun minn xtieli morda. Għalhekk aħsbu biex twarrbu l-patata taż-żrigħ mn'issa. Żommuha f'kamra friska u mrewħa, u jkun ta' ġid jekk wieħed iħallilha minn fejn jista' jidħlilha xi ftit tad-dawl. Jekk tasal xi patata taż-żrigħ minn barra (u qiegħed issa jsir kull mezz sabiex din tkun tista' tinġieb) dik il-patata li tkun diġà irfajt għaż-żrigħ tkun tista' tinqeda biha biex tużaha għall-ikel.

Bixxu l-patata bil-kupru sabiex tilqgħuha mill-ġlata u għandkom tagħmlu kull mezz sabiex teqirdu d-dudu tal-farfett abjad tal-kaboċċi li bħalissa qed jattakka x-xtieli tal-kromb, kaboċċi u pastard.

AVVIŻI LILL-BDIEWA

DAWN l-ordnijiet huma ta' importanza kbira għall-bdiewa u għandhom jinqraw bir-reqqa kollha :—

1. **TGĦAM** — Dawk il-gabillotti jew sidien ta' artijiet li qegħdin jaħdmu iżjed minn ħames tomniet raba' li jista' jinħadem għandhom jiżirgħu għallinqas nofs dan ir-raba' b'qamħ, xgħir jew maħlut ma' tul l-istaġun tas-snin 1942-43. Meta wieħed jikkalkula n-nofs tar-raba' li għandu jinżara' b'tgħam, il-wiċċ ta' l-art imħawla siġar tal-frott, dwieli u saqwi jista' jitnaqqas mit-total ta' wiċċ ir raba' jew art għaż-żrigħ bit-tgħam.

2. **SILLA** — Infakkru lill-bdiewa illi ebda bidwi ma jista' jiżra' iżjed minn tomnejn silla jew prodott tal-miżwet għall-għalf tal-bhejjem. Jekk il-bidwi għandu iżjed minn bhima waħda tat-tagħbija jew għbid u jixtieq jiżra' iżjed minn tomnejn silla, huwa għandu jiddobba permess minn għand l-Uffiċjal Distrettwali tal-Biedja tad-distrett tiegħu. Jekk huwa jkun żara' diġa iżjed minn tomnejn silla u għandu iżjed minn bhima waħda tat-tagħbija jew għbid, huwa għandu jaħseb ukoll biex jiddobba dan il-permess, għaliex inkella jkollu jaħrat dik is-silla żejda li jkun żara' il fuq minn tomnejn.

3. **PRODOTTI OĦRA TAL-ĠWIEŻ.** — Barra minn żofsfa, ebda bidwi ma jista' jikkultiva ġilbiena bajda jew sewda, qamħ ir-rum, jew prodott ieħor tal-ġwież, iżda jekk irid jista' jiżra' nofs tomna furrajna.

4. **AGRUMI** — Hadd ma jista' jbigħ larinġ u mandulina ħlief lill-Gvern jew lis-sensala li jkollhom liċenza mid-Dipartiment tal-Biedja. Il-qtugħ u l-għbir ta' larinġ u mandulina qabel il-21 ta' Novembru hu ipprojbit. Il-frott tal-larinġ u mandulina jinxtara bl-użin bil-prezz li jkun iġib 7s. 6d. it-tużżana għal larinġ imdaqqas.

5. **PATATA** — Il-Gvern bi ħsiebu jiġbor il-wiċċ tal-patata kollha tax-xitwa sabiex tkun tista' titqassam bil-qies u skond ma jixraq fost il-pubbliku. Meta jkun il-waqt il-bdiewa jkunu avżati **fejn** u **meta** huma għandhom jikkunsinnaw il-patata tagħhom. Huma jitħallsu tagħha bi prezz tajjeb u l-għbir u l-ħlas isir xorta waħda bħalma sar fil-Għbir tal-Qmuħ. Il-patata tax-xitwa ma tistax tinqala' qabel il-21 ta' Novembru. Hadd ma jista' jixtri jew ibigħ ħlief b'mezz ta' neguzjant awtorizzat mill-Gvern, u kull min jikser dan l-Ordni jkun ħati ta' ħtija li għaliha jista' jeħel il-piena ta' millinqas £20.

6. **SULFAT TA' L-AMMONJA** — Dawk il-bdiewa li għandhom iżjed minn għaxart itmien raba' għandhom il-jedd jixtru minn għand in-neguzjanti tal-pajjiż dik il-kwantità ta' sulfat ta' l-ammonja skond in-numru ta' tomniet raba' li kitbu fiċ-ċensiment tar-raba'. Dawk il-bdiewa li għadhom ma ġabrux il-kwantità ta' sulfat ta' l-ammonja li tmisshom jistgħu jmorru jiġbruha minn għand in-neguzjant tad-distrett tagħhom.

7. **ĊENSIMENT TAR-RABA'**—Dawk il-bdiewa li għadhom ma marrux jinkitbu fl-aħħar ċensiment tar-raba' għandhom minnufih jaħsbu jmorru jinkitbu fl-Uffiċċju tal-Biedja, il-Hamrun, jew ir-Rabat t'Għawdex. Dawk il-bdiewa li ma jmorrux jinkitbu ma jkunux jistgħu jieħdu demel artifiċjali, żerriegħa ta' qmuħ u tal-patata, żerriegħa tal-ful u tal-ħaxix, qamħ avarjat jew ġwież biex jitimgħu l-bhejjem tagħhom jew pitrolju biex isaqqu.

8. **PITROLJU GĦAT-TISQIJA U ĦRIT BIL-MUTUR** — Għalissa mhux sa jingħata iżjed irrazzjon tal-pitrolju għat-tisqija u għall-makni tal-ħrit. Kull bidwi li jkollu bżonn urġenti ta' pitrolju għal dan ix-xogħol għandu jiddobba ċertifikat bil-miktub minn għand l-Uffiċjal Distrettwali tal-Biedja tad-distrett tiegħu fejn dan jiċċertifikalu illi l-ħrit isir bil-mutur u ma jistax isir bil-bhima jew li t-tisqija hija assolutament meħtieġa għall-prodott jew raba' li jkun.

9. **ŻRIGĦ JEW TAĦWIL TA' PRODOTTI BEJN ID-DWIELI U L-QAQOĊĊ** — Infakkru lill-bdiewa illi bejn id-dwieli għandu jinżara' bil-ful u piżelli u bejn il-qaqoċċ bit-tadam ma' tul l-istaġun li fiha jkunu bla weraq. Jekk jixtiequ li bejn dawn il-prodotti jiżirgħu prodotti oħra tajbin għall-ikel tal-bniedem huma għandhom jieħdu l-ewwelnett il-kunsens ta' l-Uffiċċjal Distrettwali tal-Biedja.

10. **UFFIĊJAL DISTRETTWALI TAL-BIEDJA** — Inħatru tmien Uffiċjali Distrettwali tal-Biedja sabiex jagħtu pariri direttament lill-bdiewa u b' mezz tal-Kumitati ta' l-Irħula tagħhom dwar il-pulitka u ordnijiet tal-Gvern u sabiex iwissu lill-bdiewa kif għandhom jimxu skond din il-pulitka jew ordnijiet tal-Gvern. Meta jiġihom xi dubju, il-bdiewa għandhom jieħdu l-parir ta' l-eqreb Uffiċjali Distrettwali tal-Biedja li qegħdin bl-uffiċċju tagħhom kif imsemmi hawn taħt :—

Is-Sur Joseph Bugeja, Triq San Pawl, 58, San Pawl il-Baħar.
Is-Sur Manwel Bajada, Triq il-Kostituzzjoni, il-Mosta, ħdejn il-"Protection Office".
Is-Sur Jos. Pace, 91, Triq Santa Margarita, Siġġiewi.
Is-Sur Karmnu Pace, 60, Triq San Mikiel, Żurrieq.
Is-Sur Louis Darmanin, Triq Braret, Birkirkara.
Is-Sur Karm. Said, 48, Misraħ il-Knisja, Żejtun.
Is-Sur George Grech, l-Uffiċċju tal-Biedja, ir-Rabat, Għawdex.
Is-Sur J. Orlando Smith, l-Uffiċċju ta' l-Informazzjonijiet, ix-Xagħra, Għawdex.

11. **KSUR TA' REGOLAMENTI TAL-BIEDJA** — Mill-31 ta' Lulju, 1942, tressqu 178 kas quddiem il-Bord għat-Twettiq tal-Biedja; il-biċċa l-kbira ta' kundanni kienu fuq prodotti li nxtraw direttament minn għand il-bdiewa, fejn, għal din il-kontravenzjoni l-ħati jeħel il-piena ta' millinqas £20. Kien hemm ukoll numru ta' taħħana u bdiewa li ġew imħarrkin talli taħnu xi qmuħ kontra l-liġi. Il-Bord tal-Qbejjel ittratta 20 appell li saru minn bdiewa kontra sid l-art li għollielhom il-qbiela, kif ukoll appelli kontra s-sidien li riedu jarġgħu jieħdu taħt idejhom ir-raba' minn għand il-gabillotti.

GĦARAQ IL-BIDWI HELSIEN TAL-GŻIRA.